

WARSZTATY W RAMACH PROJEKTU 'YES FOR EVERYBODY'

PIOTRKÓW TRYBUNALSKI
6-7 MARCA 2023

Współfinansowane przez
Unię Europejską

MIGRACJA – PODSTAWOWE POJĘCIA I FAKTY

PRZYCZYNY MIGRACJI?

KIM jest MIGRANT/MIGRANTKA/migrant
ekonomiczny

KIM są UCHODŹCY?

GŁÓWNE SZLAKI MIGRACYJNE W EUROPIE

MIGRANCI W POLSCE

JAKIE PRAWA PRZYSŁUGUJĄ MIGRANTOM?

Współfinansowane przez
Unię Europejską

PRZYCZYNY MIGRACJI

Czynniki społeczno-polityczne

Prześladowania na tle etnicznym, religijnym, rasowym, politycznym i kulturowym zmuszają ludzi do opuszczenia ich kraju. Istotnym czynnikiem jest **wojna lub konflikt**, zagrożenie konfliktem i prześladowania ze strony rządu.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

PRZYCZYNY MIGRACJI

Osoby uciekające przed konfliktami zbrojnymi, łamaniem praw człowieka lub prześladowaniami, częściej są uchodźcami humanitarnymi, co ma wpływ na to, gdzie się osiedlają, ponieważ niektóre kraje mają bardziej liberalne podejście do migrantów humanitarnych niż inne. **Takie osoby prawdopodobnie przeprowadzą się do najbliższego bezpiecznego kraju przyjmującego osoby ubiegające się o azyl.**

Współfinansowane przez
Unię Europejską

PRZYCZYNY MIGRACJI

Czynniki demograficzne i ekonomiczne

Migracja demograficzna i ekonomiczna jest związana ze standardami pracy, bezrobociem i ogólną kondycją gospodarki danego kraju. Czynniki przyciągające to m.in. wyższe płace, lepsze możliwości zatrudnienia, wyższy standard życia i możliwości edukacyjne. Jeśli warunki ekonomiczne nie są sprzyjające i jest prawdopodobieństwo, że będą ulegać dalszemu pogorszeniu, większa liczba osób prawdopodobnie wyemigruje do krajów o lepszych perspektywach.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

PRZYCZYNY MIGRACJI

Czynniki środowiskowe

Środowisko zawsze było czynnikiem napędzającym migrację, ponieważ **ludzie uciekają przed klęskami żywiołowymi, takimi jak powodzie, huragany i trzęsienia ziemi**. Oczekuje się, że zmiany klimatu zaostrzą ekstremalne zjawiska pogodowe, więc jeszcze więcej osób może się przemieszczać w przyszłości.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

Migrantem jest każdy cudzoziemiec, który opuścił swój kraj pochodzenia i zamieszkuje w innym państwie.

Migrantów dzielimy na **migrantów ekonomicznych i uchodźców**, a więc nie każdy migrant jest uchodźcą!

Współfinansowane przez
Unię Europejską

MIGRANT EKONOMICZNY

Migrant ekonomiczny (migracja dobrowolna), to osoba, która **dobrowolnie opuściła swój kraj**. Migrant ekonomiczny ma możliwość uzyskania we własnym kraju pochodzenia ochrony przed naruszeniem jego praw.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

UCHODŹCA

Uchodźca, to osoba, która **została zmuszona do opuszczenia swojego kraju** pochodzenia z powodu prześladowań, których była lub potencjalnie mogła być ofiarą. Nie może liczyć na ochronę ze strony swojego kraju lub nie chce z niej korzystać z obawy przed prześladowaniem (migracja wymuszona).

Współfinansowane przez
Unię Europejską

MIGRANTÓW EKONOMICZNYCH I UCHODźCÓW

różnią przede wszystkim motywy opuszczania swego kraju, migranci ekonomiczni opuszczają swój kraj co do zasady dobrowolnie, uchodźca zaś z reguły ucieka przed prześladowaniami, wojną, klęską żywiołową.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

OSOBA UBIEGAJĄCA SIĘ O STATUS UCHODźCY

Osoba ubiegająca się o status uchodźcy to ktoś, kto twierdzi, że jest uchodźcą, ale dopiero trwa procedura prawna w odpowiednim urzędzie mająca na celu zweryfikowanie tego twierdzenia. To znaczy, że cudzoziemiec złożył już w Polsce wniosek o udzielenie mu ochrony międzynarodowej i nadal oczekuje na wydanie w jego sprawie ostatecznej decyzji.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

MIGRANCI W UE:

BLISKI WSCHÓD (IRAK, AFGANISTAN, SYRIA)

AFRYKA

Do Europy w celach zarobkowych napływają także imigranci z Kosowa, Afganistanu, Albanii, Iraku, Serbii, Pakistanu, Ukrainy, Bangladeszu, jak również z Filipin.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

MIGRANCI W POLSCE ZARÓWNO EKONOMICZNI, JAK I UCHODźCY

UKRAINA (wcześniejsza migracja ekonomiczna, oraz od roku uchodźcy wojenni)

BLISKI WSCHÓD (IRAK, AFGANISTAN, SYRIA)

AFRYKA, AZJA

Aktualny kryzys na granicy z Białorusią

Współfinansowane przez
Unię Europejską

OCHRONA MIĘDZYNARODOWA (STATUS UCHODźCY LUB OCHRONA UZUPEŁNIAJĄCA)

Osoba może potrzebować **ochrony międzynarodowej**, jeżeli boi się wrócić do kraju pochodzenia, ponieważ grozi jej prześladowanie lub poważna krzywda ze względu na rasę, religię, narodowość, poglądy polityczne lub przynależność do politycznej grupy społecznej.

Ochrona międzynarodowa nie jest przyznawana automatycznie. Osoby, które mają nadzieję na uzyskanie takiej ochrony, muszą złożyć wniosek i udowodnić rządowi, że się kwalifikują.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

OCHRONA MIĘDZYNARODOWA

Osoba ma prawo ubiegać się o ochronę międzynarodową w dowolnym momencie, jeżeli:

- **przebywa na terytorium Polski (również w areszcie) lub na polskiej granicy**
- **ma obawy, że będzie prześladowana w kraju pochodzenia z powodu rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub poglądów politycznych albo, w przypadku powrotu, będzie poważnie zagrożona karą śmierci i egzekucją, torturami, niehumanitarnym traktowaniem lub poważnym zagrożeniem życia z powodu powszechnej przemocy lub konfliktu zbrojnego.**

Współfinansowane przez
Unię Europejską

OCHRONA UZUPEŁNIAJĄCA

Władz mogą podjąć **decyzję o udzieleniu ochrony uzupełniającej zamiast ochrony międzynarodowej**, jeżeli powrót do kraju pochodzenia może narazić osobę na poważną krzywdę wynikającą z wyroku śmierci lub egzekucji, tortur, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania lub kary, **poważnego i zindywidualizowanego zagrożenia życia lub zdrowia w wyniku powszechnego użycia przemocy wobec ludności cywilnej w sytuacji międzynarodowego lub wewnętrznego konfliktu zbrojnego**, a ze względu na to zagrożenie wnioskodawca nie może lub nie chce wracać do kraju pochodzenia.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

FORMY OCHRONY W POLSCE

Ochrona międzynarodowa – **status uchodźcy i ochrona uzupełniająca**

Azyl – odrębna, krajowa forma ochrony (w prawie międzynarodowym utożsamiana ze statusem uchodźcy)

Pobyt ze względów humanitarnych lub **pobyt tolerowany** – krajowa forma legalizacji pobytu w przypadku braku możliwości deportacji/powrotu

Współfinansowane przez
Unię Europejską

NIELEGALNY POBYT I PRZEKROCZENIE GRANICY

Nielegalny pobyt – pobyt niezgodny z przepisami dotyczącymi warunków wjazdu i pobytu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polski. **O nielegalnym pobycie mówimy wtedy, gdy cudzoziemiec nie posiada dokumentów uprawniających go do przebywania w Polsce, np. wizy albo ważnego zezwolenia na pobyt.** Osoby takie określane są jako nieudokumentowani migranci lub migranci o nieudokumentowanym (nieuregulowanym) statusie.

W wielu przekazach medialnych wciąż funkcjonuje sformułowanie „nielegalny migrant”, które jest niepoprawną kalką z języka angielskiego. Określenie to jest nacechowane negatywnie i stygmatyzujące. Co więcej, sugeruje popełnienie przestępstwa, a pobyt bez wymaganej wizy lub zezwolenia pobytowego nie stanowi przestępstwa. **Warto także dodać, że osoby ubiegające się o przyznanie ochrony międzynarodowej przebywają w Polsce legalnie.**

Współfinansowane przez
Unię Europejską

NIELEGALNY POBYT I PRZEKROCZENIE GRANICY

Nielegalne przekroczenie granicy – przekroczenie granicy wbrew przepisom. W prawie polskim nielegalne przekroczenie granicy może zostać uznane (w zależności od tego, jakie okoliczności towarzyszyły takiemu przekroczeniu granicy) za wykroczenie albo za przestępstwo (**nielegalne przekroczenie granicy siłą**).

Współfinansowane przez
Unię Europejską

UBIEGANIE SIĘ O OCHRONĘ MIĘDZYNARODOWĄ

Osoba ma prawo ubiegać się o ochronę międzynarodową w dowolnym momencie, jeżeli:

- przebywa na terytorium Polski (również w areszcie) lub na polskiej granicy
- ma obawy, że będzie prześladowana w kraju pochodzenia z powodu rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub poglądów politycznych albo, w przypadku powrotu, będzie poważnie zagrożona karą śmierci i egzekucją, torturami, niehumanitarnym traktowaniem lub poważnym zagrożeniem życia z powodu powszechnej przemocy lub konfliktu zbrojnego.

Osoba może uwzględnić w swoim wniosku innych członków rodziny (takich jak małoletnie dzieci lub współmałżonek) tylko wtedy, gdy odpowiedni członek rodziny jest fizycznie obecny podczas składania wniosku.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

UBIEGANIE SIĘ O OCHRONĘ MIĘDZYNARODOWĄ

Co istotne, cudzoziemiec, który ubiega się o ochronę międzynarodową, przebywa na terytorium RP legalnie. Nie może natomiast przekraczać granicy Polski i pojechać, np. do Niemiec aż do zakończenia postępowania. Jeśli cudzoziemiec posiada ważny dokument podróży (paszport), musi złożyć go do depozytu Szefa Urzędu ds. Cudzoziemców. **Każdemu cudzoziemcowi, który składa wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej wydawany jest specjalny dokument – TZTC** (tymczasowe zaświadczenie tożsamości cudzoziemca), potwierdzający tożsamość oraz **uprawniający taką osobę do pobytu w Polsce do czasu zakończenia postępowania w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej decyzją ostateczną.**

Współfinansowane przez
Unię Europejską

DETENCJA

Detencja – przymusowe umieszczanie cudzoziemców w zamkniętych ośrodkach, które są prowadzone przez Straż Graniczną (strzeżone ośrodki dla cudzoziemców). **Detencję stosuje się w razie stwierdzenia, że cudzoziemiec zagraża obronności lub bezpieczeństwu państwa albo bezpieczeństwu i porządkowi publicznemu. Można ją również zastosować, gdy cudzoziemiec nielegalnie przekroczył granicę lub nie posiada żadnych dokumentów tożsamości.** Zgodnie z prawem międzynarodowym i europejskim, detencja powinna być stosowana jedynie w ostateczności

Współfinansowane przez
Unię Europejską

NAJWAŻNIEJSZE DOKUMENTY REGULUJĄCE PRAWA UCHODźCÓW

Konwencja genewska (dotycząca statusu uchodźców z 1951 r.)

Konwencja genewska jest najważniejszym aktem prawa międzynarodowego dotyczącym uchodźców. Zawiera ona definicję pojęcia „uchodźca” oraz wskazanie, jakie działania powinny podejmować, a jakich nie mogą podejmować państwa-strony konwencji.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

NAJWAŻNIEJSZE DOKUMENTY REGULUJĄCE PRAWA UCHODźCÓW

Konwencja genewska (dotycząca statusu uchodźców z 1951 r.)

Z ważniejszych zasad dotyczących traktowania uchodźców, jakie określa konwencja, należy wymienić przede wszystkim **nakaz traktowania uznanych uchodźców tak samo jak obywateli państwa przyjmującego w kwestii dostępu do systemu pomocy socjalnej**. Druga ważna zasada to **zakaz karania uchodźców za to, że w drodze do państwa przyjmującego zmuszeni byli nielegalnie przekroczyć jego granicę.**

Współfinansowane przez
Unię Europejską

Polska przystąpiła do Konwencji genewskiej i Protokołu nowojorskiego w 1991 roku.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

KONSTYTUCJA RP

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

W samej Konstytucji RP (art. 56) wskazane jest, że **cudzoziemcy uciekający przed prześladowaniem mogą ubiegać się o przyznanie statusu uchodźcy**. Konstytucja odsyła do ustawy oraz umów międzynarodowych (Konwencji genewskiej), które regulują procedurę przyznawania ochrony międzynarodowej.

Czasem mówi się, że przez art. 56 Konstytucji, Konwencja genewska została inkorporowana do naszej ustawy zasadniczej i dzięki temu uzyskała moc równą Konstytucji.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

KARTA PRAW PODSTAWOWYCH UNII EUROPEJSKIEJ

Artykuł 18 - Prawo do azylu

Gwarantuje się prawo do azylu z poszanowaniem zasad Konwencji genewskiej z 28 lipca 1951 roku i Protokołu z 31 stycznia 1967 roku dotyczących statusu uchodźców oraz zgodnie z Traktatem o Unii Europejskiej i Traktatem o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (zwanym dalej "Traktatami").

Współfinansowane przez
Unię Europejską

DYREKTYWY UE

- w sprawie norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej
- w sprawie minimalnych standardów przyznawania tymczasowej ochrony na wypadek masowego napływu wysiedleńców (DOTYCZY MIGRACJI WOJENNEJ Z UKRAINY)
- w sprawie wspólnych procedur udzielania i cofania ochrony międzynarodowej
- w sprawie określenia kiedy i w jaki sposób można deportować z UE cudzoziemców oraz jakie procedury muszą być zachowane by usunięcie takich osób mogło być uznane za legalne.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

GŁÓWNYMI ZASADAMI WYNIKAJĄCYMI Z TYCH
DOKUMENTÓW SĄ

PRAWO DO UBIEGANIA SIĘ O OCHRONĘ MIĘDZYNARODOWĄ
lub inne formy ochrony (+ prawa do odpowiedniego
traktowania w okresie trwania procedur)

KONWENCJA GENEWSKA PRZEWIDUJE ZAKAZ
DYSKRYMINACJI UCHODźCÓW ZE WZGLĘDU NA RELIGIĘ,
POCHODZENIE ETNICZNE, CZY KRAJ POCHODZENIA

Współfinansowane przez
Unię Europejską

Konwencja genewska (art. 31)

Umawiające się Państwa nie będą nakładały kar za nielegalny wjazd lub pobyt na uchodźców przebywających bezpośrednio z terytorium, na którym ich życiu lub wolności zagrażało niebezpieczeństwo **i weszli lub przebywają na ich terytorium bez zezwolenia**, pod warunkiem że zgłoszą się bezzwłocznie do władz i przedstawią wiarygodne przyczyny swojego nielegalnego wjazdu lub pobytu.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

Konwencja genewska (art. 33)

Artykuł 33 - Zakaz wydalenia lub zawracania

1. **Żadne Umawiające się Państwo nie wydali lub nie zawróci w żaden sposób uchodźcy do granicy terytoriów, gdzie jego życiu lub wolności zagrażałoby niebezpieczeństwo** ze względu na jego rasę, religię, obywatelstwo, przynależność do określonej grupy społecznej lub przekonania polityczne.

2. Nie mogą powoływać się jednakże na dobrodziejstwo niniejszego postanowienia uchodźca, co do którego istnieją podstawy, aby uznać go za groźnego dla bezpieczeństwa państwa, w którym się on znajduje, lub który będąc skazanym prawomocnym wyrokiem za szczególnie poważne zbrodnie stanowi niebezpieczeństwo dla społeczeństwa tego państwa.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

W prawie międzynarodowym, które ratyfikowała Polska obowiązują **tzw. zasada non-refoulement**, która zabrania **zawracania cudzoziemców do państw, w których grozi im niebezpieczeństwo.**

Ważne szczególnie w kontekście sytuacji na granicy z Białorusią, gdzie stosowane są push-backi, czyli przepychanie migrantów z powrotem na Białoruś (skąd są z kolei wypychani siłą, pod groźbą użycia broni przez białoruskie służby).

Współfinansowane przez
Unię Europejską

Przepisy PL – ustawy i rozporządzenia

Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Jest to bez wątpienia najważniejszy i najbardziej szczegółowy akt prawny dotyczący uchodźców. Ustawa o udzielaniu cudzoziemcom ochrony wskazuje przesłanki nadania statusu uchodźcy i udzielenia ochrony uzupełniającej, wdrażając i uszczegóławiając w tym zakresie Konwencję genewską i unijne dyrektywy azylowe.

OSTATNIE ZMIANY W USTAWIE SĄ SPRZECZNE Z PRAWEM UE I KONWENCJĄ GENEWSKĄ

Współfinansowane przez
Unię Europejską

OSTATNIE ZMIANY W USTAWIE SĄ SPRZECZNE Z PRAWEM UE I KONWENCJĄ GENEWSKĄ

Nowe przepisy w ustawie o cudzoziemcach

naruszają prawo do ochrony krajowej, łamiąc zasadę non-refoulement (art. 33 Konwencji Genewskiej) oraz zasady unijnej dyrektywy powrotowej, która precyzyjnie określa, kiedy i w jaki sposób można deportować z UE cudzoziemców oraz jakie procedury muszą być zachowane by usunięcie takich osób mogło być uznane za legalne.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

OSTATNIE ZMIANY W USTAWIE SĄ SPRZECZNE Z PRAWEM UE I KONWENCJĄ GENEWSKĄ

Nowe przepisy w ustawie o cudzoziemcach

Zmiany łamią przepisy art. 56 ust. 2 Konstytucji RP, gdzie podkreślono, że „Cudzoziemcowi, który w Rzeczypospolitej Polskiej poszukuje ochrony przed prześladowaniem, może być przyznany status uchodźcy zgodnie z wiążącymi Rzeczpospolitą Polską umowami międzynarodowymi.”.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

OSTATNIE ZMIANY W USTAWIE SĄ SPRZECZNE Z PRAWEM UE I KONWENCJĄ GENEWSKĄ

Nowe przepisy w ustawie o cudzoziemcach

Proponowane zmiany wprowadzają możliwość wydalenia cudzoziemców z Polski na podstawie zarządzenia właściwego Komendanta Placówki Straży Granicznej. Na zarządzenie to przysługiwałoby odwołanie do Komendanta Głównego Straży Granicznej. Tym samym **naruszona zostaje zasada dwuinstancyjności postępowania administracyjnego, która zakłada, że sprawa jest rozpoznawana przez dwa niezależne od siebie organy I i II instancji.**

Współfinansowane przez
Unię Europejską

OSTATNIE ZMIANY W USTAWIE SĄ SPRZECZNE Z PRAWEM UE I KONWENCJĄ GENEWSKĄ

Zawarte w projekcie zarządzenie o przekroczeniu granicy wbrew przepisom prawa ma być wydawane w sytuacji zatrzymania cudzoziemca bezpośrednio po niezgodnym z prawem przekroczeniu granicy zewnętrznej UE i natychmiast wykonalne.

Przepisy te dają podstawę do wydalenia cudzoziemca z Polski, nawet gdy wystąpi on z wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej.

Tymczasem zgodnie z unijnym prawem azylowym cudzoziemiec ubiegający się o ochronę międzynarodową nie może być wydalony z terytorium państwa członkowskiego w czasie rozpatrywania złożonego przez niego wniosku.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

OSTATNIE ZMIANY W USTAWIE SĄ SPRZECZNE Z PRAWEM UE I KONWENCJĄ GENEWSKĄ

Nowe przepisy w ustawach o cudzoziemcach i udzielaniu pomocy cudzoziemcom mogą być wykorzystywane do bezprawnego wydalania z terytorium Polski cudzoziemców, którzy kwalifikują się do udzielenia im ochrony międzynarodowej” – pisze Helsińska Fundacja Praw Człowieka.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

OSTATNIE ZMIANY W USTAWIE SĄ SPRZECZNE Z PRAWEM UE I KONWENCJĄ GENEWSKĄ

Projekt nie przewiduje konieczności badania, czy wydalenie cudzoziemca nie będzie prowadzić do naruszenia praw człowieka.
Z tego względu przepisy są niezgodne z prawem unijnym i międzynarodowym,,

Projekt wprowadza także możliwość pozostawienia bez rozpoznania wniosku o udzielenie ochrony międzynarodowej, gdy został on złożony przez cudzoziemca zatrzymanego niezwłocznie po przekroczeniu granicy zewnętrznej UE.

Współfinansowane przez
Unię Europejską

OSTATNIE ZMIANY W USTAWIE SĄ SPRZECZNE Z PRAWEM UE I KONWENCJĄ GENEWSKĄ

Wydaje się, że rozwiązania te mogą być wykorzystywane do **bezprawnego wydalania z terytorium Polski cudzoziemców, którzy kwalifikują się do udzielenia im ochrony międzynarodowej.**

O ile nie można pomijać tego, że ostatnia sytuacja jest elementem tzw. „wojny hybrydowej” prowadzonej przez władze białoruskie, to jednak **nie można również przemilczeć, że jej źródłem jest przede wszystkim zła sytuacja praw człowieka w państwach, z których przybywają cudzoziemcy** (m.in. z Afganistanu i Iraku, w których w interwencji zbrojnej uczestniczyła polska armia).

Współfinansowane przez
Unię Europejską

Źródła informacji

www.amnesty.org

<https://www.facebook.com/grupagranica>

<http://uchodzcy.info/>

Współfinansowane przez
Unię Europejską

Więcej o projekcie

<https://www.yesforeverybody.eu/>

<https://www.facebook.com/YesForEverybodySLA>

Współfinansowane przez
Unię Europejską

